

mieli

SUOMEN MIELENTERVEYSSEURA

Toimintakatsaus 2016

Suomen Mielenterveysseura ry
(Y-tunnus 0202225-4)
Maistraatinportti 4
00240 Helsinki

Sisällysluettelo

1. Suomen Mielenterveysseura kansalais- ja kansanterveysjärjestönä	3
2. Yhteiskunnallinen vaikuttaminen	3
3. Kansalaistoiminnan vahvistaminen	4
4. Kriiseissä ja vaikeissa elämäntilanteissa auttaminen	5
5. Koulutus ja kehittämistoiminta	7
6. Rikosuhripäivystyksen valtakunnallinen koordinaatio	9
7. Viestintä	10
8. Hallinto ja henkilöstö	11
10. Talous	11
11. Tulevaisuuden näkymät.....	12

TOIMINTAKATSAUS 2016

1. Suomen Mielenterveysseura kansalais- ja kansanterveysjärjestönä

Suomen Mielenterveysseura on maailman vanhin mielenterveysalan kansalaisjärjestö, joka toimintavuonna 2016 valmistautui viettämään 120-vuotisjuhlavuottaan vuonna 2017. Seuran perustehtävä on mielenterveyden edistäminen ja mielenterveyden ongelmien ehkäisy. Jäsenistön muodostavat (31.12.2016) 54 paikallista mielenterveysseuraa, 31 valtakunnallista järjestöä ja 540 henkilöjäsentä. Seura muuttui liittomuotoiseksi vuonna 1991, minkä jälkeen jäseniksi ovat voineet liittyä vain rekisteröidyt yhdistykset.

Vuoteen 2020 ulottuvan strategiansa mukaisesti seura haluaa olla

- Johtava mielenterveyden edistämisen vaikuttaja ja kumppani
- Tunnettu ja helposti lähestyttävä tuen ja avun tarjoaja
- Erottava toimija ja vahva tekijä digitaalisessa maailmassa
- Vaikuttavien innovaatioiden johtava kehittäjä ja rantauttaja
- Hyvä yhteisö, työpaikka ja vapaaehtoistyön foorumi

Strategiakauden läpäiseviä kehittämissuunnitelmia on kuusi: kansalaisliike ja yhteisöllisyys, avun saavutettavuus, digitaaliset toiminnot ja viestinnällisyys, mielenterveysosaaminen ja uudet alueet, laatu ja vaikuttavuus sekä johtaminen ja organisaatiokulttuuri.

Keskeiset tapahtumat olivat järjestöpäivät ja liittokokous 23. - 24.4.2016, Mental Health Art Week 23. - 29.5.2016, kansainvälinen itsemurhien ehkäisyypäivä 10.9. sekä maailman Mielenterveyspäivä 10.10.

2. Yhteiskunnallinen vaikuttaminen

Mielenterveysseura korostaa mielenterveyden edistämistä kaikessa yhteiskunnallisessa päätöksenteossa ja jokaisen oikeutta hyvään mielenterveyteen. Seuran tavoitteena on olla johtava mielenterveyden edistämisen vaikuttaja ja kumppani.

Mielenterveysseuran valtakunnallinen mielenterveysosaamista vahvistava hanke valittiin osaksi maan hallituksen kärkihanketta. Hankkeessa levitetään seuran Mielenterveyden ensiapu -koulutuksia kahden vuoden aikana valtakunnallisesti. Valtioneuvoston kanslia valitsi seuran toteuttamaan sote-uudistusta tukevaa selvityshanketta mielenterveys- ja päihdepalvelujen toimivista malleista. Syksyllä otettiin käyttöön opetussuunnitelma, jossa yläkoulun terveystiedossa ja alakoulun ympäristöopissa opetetaan mielenterveystaitoja. Seura on ollut vaikuttamassa siihen, että mielen hyvinvointi on vuodesta 2016 lähtien mukana esiopetuksen opetussuunnitelmassa ja alkaen vuodesta 2017 varhaiskasvatuksen suunnitelmassa.

Mielenterveysseura päivitti kaksi vaikuttamisen tavoiteohjelmaansa: Mielen hyvinvoinnin tavoiteohjelma ja Itsemurhien ehkäisyn tavoiteohjelma. Yhteiskunnallinen vaikuttaminen on koko seuran tehtävä, jota toteutetaan kaikissa yksiköissä.

Mielenterveysseura vaikutti yhdessä Mielenterveyspoolin ja Mielenterveyspoliittisen neuvottelukunnan kanssa ja hoiti neuvottelukunnan sihteerin tehtävät. Neuvottelukunta koostuu valtakunnallisista mielenterveysjärjestöistä ja kansanedustajista. Seura vaikutti tarttumattomien sairauksien verkostossa (NCD-verkosto) yhteistyössä Duodecim ja syöpä-, sydän-, diabetes- ja hengitysterveysjärjestöjen kanssa. Ajankohtaisia teemoja näissä verkostoissa olivat etenkin terveysongelmien ennaltaehkäisy sekä kriisitoimintojen turvaaminen sote-uudistuksessa, itsemurhien ehkäisy, ajankohtaiset lainsäädäntöhankkeet, stigman vähentäminen ja verkostojen yhteistyön tiivistäminen.

Neljän valtakunnallisen mielenterveysjärjestön (Suomen Mielenterveysseura, Mielenterveyden keskusliitto, Mielenterveysomaiset FinFami ja Psykosociala Förbundet) epämuodolliseksi yhteistyörakenteeksi perustettiin alkuvuodesta toiminnanjohtajien ns. ”neliveto”. Järjestöjen kesken käytiin keskustelua yhteistyön tiivistämisen mahdollisuuksista, esimerkiksi lehtien ja/tai varainkeruun yhdistämisestä. Suunnitelmat eivät vuoden aikana vielä konkretisoituneet.

Euroopan tasolla Mielenterveysseura vaikutti mielenterveyden edistämiseen Mental Health European (MHE), European Alliance for Mental Health in All Policies -verkoston ja EU-komission Compass-hankkeen kautta. Komission ja jäsenmaiden mielenterveyden ja hyvinvoinnin yhteistoimi (Joint Action) huipentui tammikuussa 2016 Brysselissä järjestettävään loppukonferenssiin. Seuran maailmanlaajuinen yhteistyökumppani on World Federation for Mental Health (WFMH).

Vuoden 2016 alkuneljänneksellä saatettiin päätökseen Joint Action, Euroopan komission ja jäsenmaiden yhteistoimintahanke mielenterveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi (2013 - 2016), mikä oli merkittävin eurooppalainen mielenterveysalan hanke 2000-luvulla. Mielenterveysseura koordinoi sosiaali- ja terveysministeriön valtuuttamana Mielenterveys kaikessa päätöksenteossa -työpakettia. Hankkeen näkyvänä lopputuloksena Joint Actionin päätöskonferenssissa julkaistiin mielenterveyttä ja henkistä hyvinvointia koskeva Euroopan toimintasuunnitelma. Tiedon keruu, vaihto ja analysointi suunnitelman toimeenpanosta ja muusta Euroopan mielenterveystoiminnasta jatkui toimintavuonna kolmivuotisen (2015 - 2018) Mielenterveyttä ja hyvinvointia edistävässä EU-kompassi -hankkeessa. Mielenterveysseura on yksi neljästä eurooppalaisesta hankepartnerista. EU:n Horisontti2020 rahoituksella alkoi neljävuotinen (2016 - 2019) Citizenship, Recovery, and Inclusive Society Partnership (CRISP) -hanke, jonka avulla edistetään toimivien käytäntöjen kansainvälistä levittämistä henkilövaihtojen avulla. Ensimmäiset vaihtovierailut Mielenterveysseurasta suuntautuivat Skotlantiin, USA:han ja Saksaan.

Promoting Mental Wellbeing in Vocational Education and Training yhteistyöhankkeessa jaettiin koulutuksen toisen asteen toimijoiden kesken mielenterveystaitojen opettamiseen liittyviä hyviä käytänteitä sekä vietiin niitä verkkoympäristöön. Hankkeeseen saatiin Erasmus-rahoitusta. Lisäksi käynnistyi kansainvälinen nuorisotyöhön liittyvä yhdeksän EU-maan vertaisoppimishanke opetus- ja kulttuuriministeriön rahoituksella.

3. Kansalaistoiminnan vahvistaminen

Paikallisten mielenterveysseurojen tuen vahvistamiseksi siirryttiin aluekoordinaattoreiden maantieteellisestä aluejaosta **valtakunnallisiin substanssialueisiin**, joita ovat tukihenkilötyö, vapaaehtoistyön työnohjaus ja johtaminen, hyvinvointitoiminta, yhdistystoiminta, kulttuuri- ja liikuntatoiminta sekä digitaalisuus ja markkinointiviestintä. Substanssialuejakoon siirtyminen on jäsentänyt hyvin työtä.

Strategian kehittämishojelmista vapaaehtoistyön vetovoimaisuuden lisääminen eteni erittäin hyvin paketoimalla erilaiset vapaaehtoistehtävät houkuttelevampaan muotoon. Vapaaehtoisto-

minnan markkinointiviestintää tehostettiin myös uudistamalla Tule mukaan -verkkosivujen sisältö sekä luomalla nettitesti, jonka avulla potentiaalinen vapaaehtoinen löytää sopivan vapaaehtoistehävän.

Paikallisten mielenterveysseurojen digitaalista viestintää edistettiin rakentamalla yksiköiden välisenä yhteistyönä ja paikallisten mielenterveysseurojen kanssa yhtenäinen, brändi-ilmeen mukainen verkkosivujärjestelmä (valmiit 14 seurassa) sekä rohkaisemalla paikallisia seuroja intranetin käyttöön. Paikallisten mielenterveysseurojen sosiaalisen median osaamista vahvistettiin Maailman mielenterveyspäivän toteutuksessa.

Yksikön järjestämiin koulutuksiin ja kehittämispäiviin osallistui 875 paikallisen mielenterveysseuran ja 638 muiden organisaatioiden toimijaa. Vuoden aikana järjestettiin muiden muassa järjestöpäivät liittokokouksen yhteydessä, valtakunnalliset puheenjohtajien ja kriisityöntekijöiden neuvottelupäivät sekä puhelin- ja verkkokriisityön päivä. Lisäksi järjestettiin koulutusta seniorien hyvinvointitreeneistä sekä hyvinvointi- ja ryhmätoiminnasta, alueellisia kriisikeskusverkoston vapaaehtoisten monimuotoisia koulutuksia, Nuoren Mielen Ensiapu- ja mielenterveyden ensiapukoulutuksia sekä muita teemakohtaisia koulutuksia kuten taloustsemppari- koulutusta, puhelin- ja verkkokriisityön alueryhmiä ja seurakohtaisia hallitustoimijoiden ja uusien jäsenten perehdytyksiä ja yhdistystoiminnan kehittämiseen liittyvää koulutusta.

Tukihenkilötyön laatua ja johtamista kehitettiin aloittamalla viides, kaksivuotinen Vapaaehtoistyön työnohjaajakoulutus ja yhdestoista, yksivuotinen Vapaaehtoistyön tukiohjaajakoulutus sekä järjestämällä työnohjauksen työnohjausviikonloppu valmistuneille vapaaehtoistyön työnohjaajille ja vapaaehtoistyön johtamiskoulutuksia. Paikallisten mielenterveysseurojen toimijoista koottiin tukihenkilötyön kehittämistyöryhmä ja aloitettiin tukihenkilöiden peruskoulutuksen uudistus. Paikallisten mielenterveysseurojen toiminnan kehittämiseen liittyviä yhdistyskäyntejä tehtiin 113.

Mental Health Art Week (MHAW) – Kolmannen Hyvää mieltä kulttuurista –toimintaviikon teemana oli nuorten mielen hyvinvointi. Toiminnan toteuttamiseen osallistui 35 paikallista mielenterveysseuraa yhteistyökumppaneineen. Tapahtumia järjestettiin viikon aikana kaikkiaan noin 120 tapahtumaa ja niihin osallistui noin 11 000 ihmistä.

Mielenterveysseuran tunnettuutta lisättiin mm. messuilla ja yhteistyöverkostoissa. **Maaseudun Tukihenkilöverkon** kanssa jatkettiin yhteistyötä osallistumalla asiantuntijana ohjausryhmään ja Maaseudun tukihenkilöverkon 20-vuotisjuhlien järjestämiseen sekä kouluttamalla verkoston tukihenkilöitä. Helsingin ortodoksisen seurakunnan vapaaehtoistyöntekijöitä koulutettiin kohtamaan pakolaisuuteen ja maahanmuuttoon liittyviä kriisejä. Uudelle yhteisöjäsenelle, Narsistien Uhrien Tuki ry:lle, pidettiin koulutuspäivä arvostavasta kohtaamisesta, traumaattisista kriiseistä sekä mielenterveyden ensiapukoulutus. Valikkoverkostolle tarjottiin vapaaehtoistyön johtamiseen liittyvää koulutusta. Osana Valkoinen raivo- elokuvayhteistyötä osallistuttiin asiantuntijapaneeliin useissa kouluissa sekä vapautuneiden vankien Porttiteatterin kehittämistyöhön.

4. Kriiseissä ja vaikeissa elämäntilanteissa auttaminen

Suomen Mielenterveysseura koordinoi valtakunnallista kriisikeskustoimintaa sekä ylläpitää omaa SOS-kriisikeskusta. Valtakunnalliseen koordinaatioon sisältyy kriisikeskustoiminnan, kriisipuhelinauttamisen ja verkkoauttamisen sisällöllinen ja toiminnallinen koordinaatio sekä kriisipuhelimen tekninen ylläpito ja tilastointijärjestelmän kehittäminen ja ylläpito. Kriisikeskusverkoston toiminnassa oli mukana 22 kriisikeskusta.

Kriisipuhelimeen soittoja tuli 177 207 ja vastattujen puheluiden määrä oli 49 465 puhelua. 29 % soittoista pystyttiin siis vastaamaan. 38 % soittajista oli miehiä ja soittajista 37 % oli iältään 51 - 63 vuotiaita. Eniten puheluita tuli klo 21-02 ja heinäkuu oli ruuhkaisin kuukausi. Soiton yleisin syy oli ihmissuhdeongelmat. Spontaanista palautteesta 96 % oli kiittävää. Päivystyspaikkakuntia oli vuoden lopussa 25, joista 19 oli kriisikeskuksia ja 6 paikallisia mielenterveysseuroja.

Kriisikeskusverkoston kriisivastaanoilla kävi yhteensä 7715 eri asiakasta. Tapaamisia oli yhteensä 20 004 eli keskimäärin 3 tapaamista /asiakas. Kriisikeskusverkoston **ryhmätoiminnassa** suljetuissa ryhmissä oli 513 osallistujaa ja avoimissa ryhmissä 574 osallistujaa.

Verkkokriisityössä Tukinetissa live- eli chat-keskusteluja oli 7379 (27 % enemmän kuin vuonna 2015) ja kahdenkeskisessä auttamisessa viestejä asiakkaan ja auttajan välillä oli 2021 (5 % enemmän kuin edellisenä vuonna). Verkkoavussa yleisimmät yhteydenoton syyt olivat edelleen ahdistuneisuus sekä parisuhde- ja perheongelmat. Enemmistö yhteydenottajista oli naisia (87 %) ja suurin ikäryhmä oli 18-29 vuotiaat (40 %). Itsetuhoisia yhteydenottoja oli 1014. Verkkokriisityöhön osallistui vuoden aikana 17 paikallista mielenterveysseuraa.

SOS-kriisikeskus

Suomen Mielenterveysseuran keskustuimiston yhteydessä toimivassa SOS-Kriisikeskuksessa oli 2016 lopussa **58 koulutettua vapaaehtoista**, joista 15 oli tauolla. Uusia vapaaehtoisia koulutettiin 18, ja kiinnostus koulutusta kohtaan oli suurta.

Kriisipuhelimesta vastattiin vuonna 2016 yhteensä 49 465 puheluuun. Näistä 37 % (18 227, edellisvuonna 18 563) vastattiin SOS-kriisikeskuksessa. Yöaikaan puheluita käytiin 14 832 eli 30 % kaikista puheluita. Kaikki SOS-kriisikeskuksen kriisityöntekijät päivystävät kriisipuhelimesta sekä tukevat vapaaehtoisten toimintaa ja toimivat tarvittaessa myös muiden kriisikeskusten takapäivystäjinä. Yöpäivystystä hoitaa neljä SOS-kriisikeskuksen kriisityöntekijää ja vakiuinen sijainen.

SOS-kriisikeskuksen kriisivastaanotolla kävi 1091 asiakasta vuonna 2016 ja asiakaskäyntejä oli 4138. Yleisin avuntarve liittyi edelleen parisuhde- ja perheongelmiin (erotilanteet). Seuraavaksi yleisimmät syyt vastaanotolle hakeutumiseen olivat traumaattinen tapahtuma lähtömaassa ja kuolema lähipiirissä. Kriisikeskuksen asiakkaista 35 % oli maahanmuuttajataustaisia. 8 koulutettua vapaaehtoista toteutti tukikeskusteluita SOS-kriisikeskuksessa ammattilaisten ohjauksessa. Yksi vapaaehtoinen toimi henkilökohtaisessa tukisuhteessa tukijana.

Verkkokriisityössä oli mukana sekä työntekijöitä, opiskelijoita että vapaaehtoisia. SOS-kriisikeskuksessa vastattiin vuonna 2016 yhteensä 1273 Nettuki-viestiin ja käytiin 258 live-keskustelua.

Vuonna 2016 ryhmiä ja intensiivikursseja järjestettiin itsemurhan tehneiden läheisille, muutoin äkillisesti läheisensä menettäneille, pitkittyneestä surusta kärsiville, tukea tarvitseville nuorille/nuorille aikuisille, lapsena vanhempiensa päihteiden käytöstä kärsineille nuorille aikuisille sekä traumatisoituneille ja tukea tarvitseville maahanmuuttajille. Intensiivikurssijaksoja oli 14 ja osallistujia 119. Viikoittain tapaavia ryhmiä oli 38 ja niissä tapaamiskertoja 429 ja osallistujia yhteensä 311. Viikoittain tapaavia ryhmistä 12 järjestettiin yhteistyössä paikallisten kriisikeskusten kanssa.

Kriisikeskustoimintojen yhteydessä toteutetut projektit

Vuosi oli LINITY lyhyt interventio itsemurhaa yrittäneille –projektin neljäs toimintavuosi. Linity-mallin arvioimiseksi aloitettiin seurantatutkimus, jossa verrataan tavanomaisen kriisiavun ja Linity-mallin mukaan annetun avun vaikutuksia. Vastaavana tukijana on professori Erkki Isometsä.

Tasapainoalvammennushankkeen siirtyvällä avustuksella toteutettiin infoja ja ryhmiä traumatisoituneille turvapaikanhakijoille ja pakolaisille.

Kriisikeskus osallistui edelleen Kuntoutussäätiön Nuoret tuella työelämään NUTTU-hankkeeseen. Hankkeessa kehitetään tukea työttöminä työnhakijoina oleville nuorille.

Amif KOTU –hanke alkoi. Hankkeen tavoitteena on tuottaa maahanmuuttajia kohtaaville koulutusta maahanmuuttoon liittyvistä erityispiirteistä ja mielenterveyden edistämisestä (Mielenterveyden ensiapu).

Amif Paloma hanke on Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen hanke, jossa kehitetään pakolaisten ja muiden kolmansista maista tulleiden mielenterveystoimia. Mielenterveysseura on hankkeessa kumppanina ja vastaa kohderyhmän eli pakolaisten kokemusten kartoittamisesta ja osallistuu uusien toimintamallien kehittämiseen.

Nuorisotyön kriisivalmiuden kehittämishanke on yhteistyöhanke Allianssi ry:n kanssa. Tavoitteena on lisätä nuorisotyön toimijoiden ja kriisiauttajien yhteistyötä ja osaamista nuorten tukemiseen.

Rikosuhripäivystyksen Etelä-Suomen aluetoimisto

Valtakunnallisen Rikosuhripäivystyksen Etelä-Suomen aluetoimisto toimii SOS-kriisikeskuksen yhteydessä. Rikosuhripäivystys tarjoaa apua rikosten urheille ja omaisille. Toiminta-alueena oli 2016 yhteensä 44 kuntaa pääkaupunkiseudulla, Päijät-Hämeessä, Kymenlaaksossa sekä Itä-, Keski-, ja Länsi-Uudellamaalla. Etelä-Suomen alueella asuu yli kolmannes Suomen väestöstä ja myös tapahtuu yli kolmannes poliisille ilmoitetuista rikoksista. Vuonna 2016 asiakaskontakteja oli kaikkiaan 9386, tukisuhteita 901 ja vapaaehtoisia 91.

Etelä-Suomen aluetoimiston työntekijöitä työskenteli sovittuina aikoina vuonna 2016 Hämeen poliisilaitoksen Lahden poliisitalolla, Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen Porvoon poliisitalolla, Helsingin poliisin Pasilan poliisitalolla ja Kymenlaakson poliisilaitoksen Kotkan poliisitalolla. Visitor-toiminta on vahvistanut alueiden poliisin kanssa tehtävää työtä ja aktivoi alueen asiakasohjautuvuutta.

Etelä-Suomen aluetoimisto tuotti tukihenkilöpalveluita vuonna 2016 MARAK-työryhmiin Helsingissä, Vantaalla, Päijät-Hämeessä, Kotkassa, Porvoossa ja syksyllä Kouvolassa.

5. Koulutus ja kehittämistoiminta

Vuoden 2016 alusta Mielenterveysseuran koulutus – ja kehittämistoiminta yhdistyivät, jolloin muodostettiin koulutus- ja kehittämissyksikkö. Kehittämiskeskus Horisontti lakkautettiin ja sen toiminta sulautettiin osaksi yksikön toimintaa.

Toiminnan osana tuotettiin sisäiseen käyttöön suunnattuja raportteja ja laajemmalle yleisölle tarkoitettuja artikkeleita sekä osallistuttiin seuran vaikuttamistyöhön ja tuettiin LINITY-hankkeessa toteutettavaa arviointitutkimusta. Työntekijät olivat mukana Suomen hallituksen kärkihanketyöryhmissä ja useissa rahoitushauissa, joilla luotiin mahdollisuuksia laajentaa ja vahvistaa yksikön tarvelähtöistä toimintaa. Lisäksi osallistuttiin Tarttumattomien sairauksien verkoston toteuttaman konsensuslausuman työryhmään asiantuntijasihteerinä sekä edustettiin Mielenterveysseuraa Päihde- ja mielenterveysjärjestöjen tutkimusohjelman (MIPA) ohjausryhmässä ja muissa yhteistyöverkostoissa.

Yksikön keskeisiä tehtäväalueita oli **Mielenterveyden ensiapu-koulutusten** (MTEA) levittäminen, koordinoiminen ja soveltaminen uusille kohderyhmille. Tämä työ vahvistui merkittävästi, kun yksikkö saattoi käynnistää Mielenterveys kuuluu kaikille -kärkihankkeen (STM:n rahoitus vuosille 2017-18). Hankkeella on kattava yhteistyöverkosto sairaanhoitopiirien (15), kuntien, järjestöjen ja paikallisten seurojen kanssa. Lisäksi uutena kohteena aloitettiin työelämän Mielenterveyden ensiavun (TMTEA)-kehittäminen. Mielenterveyden ensiapu (MTEA) -kursseille osallistui lähes 3000 ihmistä. Uusiksi ohjaajiksi valmistui 139 henkilöä. Nuorten kanssa toimiville tarkoitettu Nuoren mielen ensiapu -koulutus levisi eri puolille Suomea.

Lasten ja nuorten mielenterveyttä edistävien hankkeiden tavoitteena on kehittää ja levittää voimavaralähtöistä mielenterveyden osaamista lasten ja nuorten kanssa toimiville (neuvola, varhaiskasvatus, koulut, toinen aste ja nuorisotyö). Syksyllä 2016 otettiin Suomessa käyttöön uusi perusopetuksen opetussuunnitelma, johon sisältyy mielenterveystaitojen opettaminen. Yksikön edustaja on toiminut asiantuntijana opetussuunnitelman valmisteluprosessissa. Erillisillä rahoituksilla (OPH ja OKM) toteutettujen hankkeiden koulutuksiin sekä vanhempainiltoihin (Hyvää mieltä yhdessä alakouluun, Lapsen mieli- mielenterveystaitoja neuvolaan ja varhaiskasvatukseen ja Mielenterveys voimaksi nuorisotyöhön) osallistui lähes 3500 toimijaa. Koulutusten ja aineistojen vaikuttavuudesta valmistui neljä opinnäytetyötä.

Mirakle-hankkeessa toteutettiin **Ikäihmisten mielenterveyden edistämistyötä**. Ikäihmisten kriisityön kehittämisen tueksi tuotettiin materiaaleja ja koulutuksia. Ikääntyneiden kanssa työskenteleville ammattilaisille pilotoitiin Ikääntyvien kriisiapu-koulutusmalli yhteistyössä Turun kriisikeskuksen kanssa. Lisäksi julkaistiin Nestori Nurjamieli - ja Hyvän mielen konkarit -pelit. Vanhusten viikolla toteutettiin Mielellään-verkoston kanssa "Paas poiketen" kyläily- ja postikorttikampanja. Hankevuonna tavoitettiin 4650 henkilöä erilaisissa seminaareissa, puheenvuoroissa ja koulutuksissa. Lisäksi paikallisissa seuroissa järjestettiin Miraklen tukemana Seniori Hyvinvointitreenejä. Lisäksi käynnistyi ryhmiä myös kuntien ja toisten järjestöjen ylläpitämässä ikäihmisten palveluissa.

SADe HUS Mielenterveystalo -hankkeessa tuotettiin HUS:n ylläpitämään digitaaliseen mielenterveyspalveluun (Mielenterveystalo) lisämateriaaleja ja -käännöksiä Tietoa maahanmuuttajille -osioon. Arjen hyvinvointi -osio käännettiin arabiaksi, kurdi-soraniksi, venäjäksi ja somaliksi. Samoille kielille valmistettiin neljä kokemusasiantuntijavideota Miltä maahanmuutto tuntuu? -osioon." Syksyllä 2016 järjestettiin kaksi SADe-hankkeen päätösseminaria (Mielen hyvinvointia maahanmuuttotyöhön, HKI ja TRE), joissa esiteltiin uusia materiaaleja sekä lisättiin tietoisuutta ajankohtaisista maahanmuuttotyöskentelyn teemoista ja tulevista toiminnoista.

Toimiva lapsi ja perhe (TLP)-työhön liittyen toteutettiin useilla paikkakunnilla konsultaatio- ja koulutustilaisuuksia ja seminaaripäiviä. Lisäksi tuettiin valtakunnallista kouluttajaverkostoa erillisellä kolmen päivän koulutuskokonaisuudella. eLapset puheeksi -hanke käynnistyi maaliskuussa 2016. Vuoden aikana päivitettiin taustatiedot, aikuispalvelujen sekä varhaiskasvatuksen ja koulun Lapset Puheeksi -lokikirjat ja suunniteltiin ja aloitettiin nauhoituksia yhteistyössä HUS/ Mielenterveystalon kanssa.

Lapinlahden Lähde on Mielenterveysseuran koordinoima mielen hyvinvoinnin keskus entisessä Lapinlahden sairaalassa. Mielenterveysseuran lisäksi keskuksen toiminnassa on mukana useita muita toimijoita, muun muassa Pro Lapinlahti ry ja Lapinlahden Lähteen tukiyhdistys ry. Lähteen tärkeimmät tehtävät ovat edistää mielen hyvinvointia ja säilyttää sairaala mielen hyvinvoinnin hoivaajana. Vuonna 2016 Lähde laajensi toimintaansa avaamalla nykytaiteelle omistettua Galleria Lapinlahden ja matalan kynnyksen Käytävägallerian, Lähteen saunan, artesaanituotteita myyvän Lähteen Puodin sekä kierrätysmyymälän Lähteen Patinan. Ensimmäisenä täytenä toimintavuonna Lähde edisti yli 60 000 kävijän mielen hyvinvointia ja järjesti yli 150 kaikille avointa tapahtumaa. Tiloja vuokrattiin myös yksityistapahtumiin. Työhön integrointi on tärkeä

osa Lähteen toimintaa. Vuonna 2016 Lähde tarjosi työkokeilu- tai palkkatukipaikan tai harjoittelupaikan yli 200 ihmiselle.

Koulutuskeskus

Mielenterveysseuran Koulutuskeskus toteuttaa ja kehittää laajan yhteistyöverkoston kanssa asiantuntemukseen pohjautuvaa, mielenterveyden edistämiseen, henkiseen hyvinvointiin sekä psykososiaaliseen ja terapeuttiin auttamistyöhön liittyviä koulutuspalveluja. Koulutuskokonaisuuksina (Perhearviointimenetelmä, Palaset kohdalleen, Psykoterapian perusteet, Pariterapian täydennyskoulutus, Perhekompassi, MBB, Terapeuttinen työskentely asiakkaan kotona, Kriisi-työn koulutukset, Toimiva lapsi- ja perhe ja Työhyvinvointiin liittyvät koulutukset) on suunniteltu erityisesti sosiaali- ja terveysalan sekä kasvatus- ja opetustoimen ammattilaisille ja organisaatioille sekä järjestöjen ja ammattiliittojen henkilöstölle. Koulutuskeskuksen koulutukset ovat maksullisia ja toiminta on omarahoitteista.

Koulutuskeskuksen koulutuksiin ja seminaareihin osallistui yhteensä 600 henkilöä. Koulutuskeskuksen toiminta oli muutoksessa. Koulutuskeskuksen tilat vuokrattiin alkuvuodesta ulkopuoliselle taholle. Mielenterveysseuralle hankittiin Esterinporttiin yhteiset Mieli-koulutustilat, joita myös Koulutuskeskus siirtyi käyttämään samalla kun koulutuskeskuksen henkilöstö muutti Maistraatinportin tiloihin seuran muun henkilöstön yhteyteen.

Koulutuskeskuksella oli merkittävä rooli perhekeskeisten työskentelymallien jalkauttajana ja kehittäjänä, mielenterveysosaamisen lisääjänä ja mielenterveyden edistäjänä. Erityisesti Perhearviointimenetelmä- ja Palaset kohdalleen -koulutuksilla tavoitettiin lasten ja nuorten toimintaympäristöissä ja heikommassa asemassa olevien perheiden kanssa työskenteleviä työntekijöitä ja organisaatioita. Näin vahvistettiin suoraan ja välillisesti ammattilaisten osaamista ja työn kehittämistä.

6. Rikosuhripäivystyksen valtakunnallinen koordinaatio

Suomen Mielenterveysseura toimi Rikosuhripäivystyksen (RIKU) valtakunnallisena koordinaatiojärjestönä.

RIKUn perustehtävä on parantaa rikoksen uhrin, hänen läheisensä ja rikosasiassa todistavan asemaa vaikuttamalla ja tuottamalla palveluita. Toimintaa toteutettiin ammattihenkilökunnan sekä yli 400 vapaaehtoisen voimin matalan kynnyksen tukipalveluina 29 palvelupisteessä eri puolilla Suomea, seitsemän aluetoimiston koordinoimana.

RIKUn asiakaskontaktien määrät kasvoivat edellisvuodesta 24 %. Yhteensä asiakaskontakteja oli yli 44 000 ja asiakkaita RIKUn eri palveluissa noin 8.400. Tukisuhteiden määrä oli 3 600, kasvua 38 %. Palvelumuodoista kasvoi eniten RIKUchat. Mukaan toimintaan saatiin noin sata uutta vapaaehtoista.

Vahvan kasvun taustalla oli valtionavun merkittävä lisääntyminen. Oikeusministeriön kanssa sovitulla tavalla RIKU toimi vuoden 2016 alusta EU:n rikosuhridirektiivin edellyttämien yleisten rikosuhripalveluiden tuottajana Suomessa. Direktiivin vaikutukset näkyivät myös siinä, että poliisin ohjaus RIKUn palveluihin lisääntyi, vaikka alueelliset erot olivat edelleen merkittäviä.

Rikosuhripäivystystä toteuttavat Mielenterveysseuran lisäksi Ensi- ja turvakotien liitto, Kirkkohallitus, Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Suomen Punainen Risti ja Suomen Setlementtiliitto. RIKUn toimintaa ohjasi uusittu strategia vuosille 2016–2020.

7. Viestintä

Viestinnän kehittämisen lähtökohta on, että jokainen viestii mielenterveyden edistämiseksi ja ongelmien ehkäisemiseksi. Viestintä on avointa, ajankohtaista ja vuorovaikutteista.

Viestintäyksikön funktiot ovat yhteiskunnallinen vaikuttaminen, mielenterveysmarkkinointi, jäsenviestintä, sisäinen viestintä ja varainhankinta. Toimintaympäristön luotaus, digitaalisuus, mediaviestintä ja aktiivinen avoimuus läpileikkaavat kaikkea tätä.

Valtakunnallinen mielenterveyspalkinto myönnettiin vuonna 2016 Ylen Sekasin –tuotantoryhmälle. Sekasin-kampanja rohkaisi merkittävällä tavalla nuoria puhumaan ja hakemaan tukea sekä vaikutti uuden mielenterveyspalvelun jatkamiseen nuorille.

Digitaalisuuden kehittämisohjelma. Mielenterveysseuran tavoitteena on olla erottuva toimija ja vahva tekijä digitaalisessa maailmassa. Seura painottaa kaikessa toiminnassa sähköisen ja viestinnällisen ulottuvuuden ajantasaistamista ja uusia avauksia.

Mielenterveysseurassa on vuoden aikana valmisteltu lähes kymmentä uutta digitaalista palveluhanketta eri kohderyhmille tai sähköisiä työkaluja henkilöstön käyttöön. Henkilöstölle toteutettiin digitaalista osaamista ja koulutustoiveita selvittävä kysely. Vuoden loppuun mennessä paikallisista seuroista ja kriisikeskuksista lähes puolet (22/54) on ottanut käyttöön seuran jäsenpalveluna tuottaman Mieli-verkkosivupohjan.

Omat viestintäkanavat: Mielenterveysseura.fi tavoitti lähes 100 000 eri kävijää kuukaudessa, mikä merkitsi yli 70 prosentin kasvua edelliseen vuoteen. Sosiaalinen media tavoitti keskimäärin 20 000 ihmistä päivässä. Kävijätietoja seurattiin viikoittain ja koottiin johtoryhmälle raportiksi neljän kuukauden välein. Verkkosivuista toteutettiin käyttäjäryhmätestauksia. Seura lähetti uutiskirjeitä. Oiva-hyvinvointiohjelman ilme uudistettiin osaksi mieli-kokonaisuutta. Kansainvälisessä viestinnässä toteutettiin sähköinen uutiskirje kahdesti vuodessa EU-komission kanssa.

Mielenterveys-lehti ja Perheterapia-lehti ilmestyivät kumpikin neljä kertaa. Seura teki päätöksen Mielenterveys-lehden lopettamisesta vuoden 2017 loppuun mennessä voidakseen resursoida sisältöjen kehittämistä verkossa. Seura julkaisi esitteitä eri kohderyhmille ja kampanjatarkoitukseen.

Kohtaamiset tapahtumien, seminaarien, koulutusten tai kokousten yhteyksissä olivat myös tärkeitä vuorovaikutuksen areenoita. Mielenterveysseura koulutti sekä vaikutti noin kymmenessä messutapahtumassa opetusalan Educa-tapahtumasta Mielenterveysmessuille.

Mediaviestintä: Mielenterveysseura välitti asiantuntemustaan lähes päivittäin ulkoisessa mediassa. Mediaosumia oli vuoden aikana yli 600. Näistä noin 53 prosenttia käsitteli tuen ja avun tarjoamista, 21 prosenttia mielenterveysosaamista, 19 prosenttia yhteiskunnallista vaikuttamista ja 6 prosenttia kansalaistoimijuutta.

Mielenterveysseura solmi **mediakumppanuuksia** ja jatkoi koko vuoden verkkoyhteistyötä Ylen Marja Hintikka Live –ohjelmassa lapsiperheille. Sekasin-kampanjan nuorille toteutui toukokuussa yhdessä Ylen, Mielenterveysseuran, Mannerheimin Lastensuojeluliiton ja Mielenterveyden keskusliiton kanssa. Kampanja sisälsi draamasarjan, nuorten viestintää sosiaalisessa mediassa ja lähes ympärivuorokautisen chatin viikon ajan. Kampanja nosti näkyville nuorten valtavaa avun tarvetta ja chatin suosion. Seura sai Me-säätiöltä tukea chatin jatkamiseen 2017. Tehty yhteistyö pohjaa Sekasi-chatin tulevaisuutta järjestöjen yhteisenä palveluna. Molemmat ohjelmat palkittiin kultaisella Venla-palkinnolla.

Mielenterveysmarkkinointi: Mielenterveysseura viestii, että mielenterveyttä voi vahvistaa ja että tukea ja apua on saatavilla. Seura viesti päivittäin omissa kanavissa ja muun muassa haastatteluna mediassa sekä kampanjoi tapahtumissa. Maailman Mielenterveyspäivän (10.10.) kymppi-

kymppikampanja "Mitä sinulle kuuluu" tavoitti yli 600 000 ihmistä. Twitter-kampanjana sen potentiaalinen tavoitettavuus oli jopa 370 000. Kampanjassa hyödynnettiin myös Facebookia ja Instagramia. Yhteistyössä oli mukana 13 paikallista seuraa ja 35 yhteisöjäsentä. Pääkaupunkiseudun tapahtuma toteutettiin ostoskeskus Kampissa. Viestintä oli mukana järjestämässä Itsemurhien ehkäisyä.

Vuoden aikana valmisteltiin Mielenterveysseuran 120-vuotisjuhlavuoden 2017 juhlia, kampanjoita ja kiertueita. Historiikki "Mielenrikaisten auttajasta mielen hyvinvoinnin edistäjäksi" ilmestyi loppuvuodesta.

Jäsenviestintä: Viestinnän jäsenpalveluna Mielenterveysseura tuotti paikallisille seuroille ja kriisikeskuksille ajantasaisen verkkosivuratkaisun Mieli-ilmeellä ja konsultoi toteutuksia. Seura ylläpiti jäsenille Mieli Intranet -kanavaa. Seurat saivat sovitulla tavalla hyödyntää Mieli-brändiä ja sen sovelluksia. Seura tuotti paikallisten yhdistysten kampanjointiin materiaalia ja toimintamalleja. Kansalaistoimintojen yksikössä on oma paikallisten seurojen viestinnästä ja digitalisoitumisesta vastaava henkilö tukemassa seuroja.

Sisäinen viestintä: Tavoitteena on, että seuran sisäinen viestintä on avointa, vuorovaikutteista, innostavaa ja edistää yhdessä onnistumisen kulttuuria. Yksiköillä oli nimetyt viestintäkummit. He tukivat ja valmensivat asiantuntijoiden viestintäratkaisuja sekä toteuttivat yhdessä vuoden painopisteiksi valitut kampanjat ja tapahtumat. Viestintäyksikkö ylläpiti kaikkien käytössä seuran yhteisiä viestintäkanavia, Mieli-viestintätyökaluja ja messutarvikkeita. Viestintä täydensi kuva-arkistoa sekä perusti henkilöstölle Mielikuvat.fi -palvelun.

8. Hallinto ja henkilöstö

Seuran ylin päättävä elin on liittokokous, joka pidettiin 24.4. Helsingissä. Liittokokous valitsi liittohallituksen jäsenet ja varajäsenet erovuoroisten tilalle. Liittohallituksen puheenjohtajana toimi tohtori Pentti Arajärvi. Liittohallitus kokoontui toimintavuoden aikana kuusi kertaa ja työvaliokunta viisi kertaa. Asiantuntijaelimenä toimiva talousvaliokunta piti neljä kokousta.

Seuran palveluksessa oli 2016 lopussa 109 työntekijää, joista vakituudessa työsuhhteessa oli 77 ja määräaikaisessa työsuhhteessa 32 työntekijää. Johtoryhmään kuuluivat toiminnanjohtaja, hallintojohtaja, järjestöjohtaja, kehitysjohtaja, koulutusjohtaja, kriisikeskustoimintojen johtaja sekä viestintäjohtaja. Myös Rikosuhripäivystyksen toiminnanjohtaja osallistui johtoryhmän työskentelyyn.

Seuran toiminnanjohtaja Marita Ruohonen jäi eläkkeelle toimintavuoden alussa ja uutena toiminnanjohtajana aloitti 1.1.2016 VTL Sari Aalto-Matturi. Kehitysjohtaja Kristian Wahlbeckin opintovapaa aiheutti muutoksia johtoryhmän kokoonpanoon ja vastuisiin. Määräaikaisena koulutus- ja kehittämisjohtajana toimi 1.2. - 30.4.2016 koulutusjohtaja Eira Tikkanen ja 1.- 31.5. sekä 1.9. - 31.12.2016 Lasten ja nuorten työn johtaja Marjo Hannukkala.

10. Talous

Vuoden 2016 lopussa seuran talous oli vakaalla pohjalla. Toimintavuoden tulos syntyi ns. vapaiden rahoituslähteiden ylijäämästä.

Vuoden 2016 aikana saatujen avustusten lukumäärä kasvoi painottuen RAY:n (nyk. STEA:an) ulkopuolisiin avustuslähteisiin. Tämä heijastui toimintavuonna sekä tuottojen että henkilöstömäärän kasvuna. Eri avustusmuotojen toisistaan poikkeavat käytännöt hyväksyttävistä kuluista sekä

eri avustuskohteiden raportoinnin poikkeavuus asettavat lisää vaatimuksia avustuksista vastaaville sekä taloushallinnolle.

Keväällä 2016 seuran Koulutuskeskus muutti Itä-Pasilan tiloistaan Länsi-Pasilan puolelle lähelle seuran muita toimitiloja. Itä-Pasilan toimitilat vuokrattiin toistaiseksi voimassa olevalla vuokrasopimuksella Helsingin hallinto-oikeudelle. Koska tiloihin oli aikanaan saatu RAY:n investointiavustusta, jouduttiin osa tästä palauttamaan takaisin RAY:lle tilojen käyttötarkoituksen pysyvästi muuttuessa.

Toimintavuoden aikana seuran puhelin- ja kriisipuhelinjärjestelmä uudistettiin. Järjestelmän käyttöönotto viivästyi valitun operaattorin resurssipulan takia, ja vuodenvaihteessa 2016/2017 osa kriisipuhelimen käyttöön liittyvistä käytännön ongelmista oli vielä ratkaisematta.

Veikkolan vanhan parantola-alueen kaavamuuotos on edelleen viranomaiskäsittelyssä. Tavoitteena on yhdessä Kirkkonummen kunnan kanssa saada aikaan kaavamuuotos, joka mahdollistaa luopumisen seuran nykyisen toiminnan kannalta tarpeettomista rakennuksista ja maa-alueista.

Vuoden aikana ryhdyttiin suunnittelemaan seuran 120-vuotisjuhlavuotta, jota vietetään samanlaisesti Suomen 100-vuotisjuhlien kanssa vuonna 2017. Seuran vakaa talous mahdollistaa seuran toiminnan ja sen edustamien arvojen esittelyn normaalia laajemmassa mittakaavassa.

Varainhankinnan uudelleen käynnistämiseksi seuraan palkattiin syksyllä työskentelynsä aloittanut varainhankintapäällikkö. Vuoden 2016 loppupuolella suunniteltiin varainhankinnan strategia sekä perusta varainhankinnan kehittämiseksi. Tähän oivallisen lisän antaa seuran 120-vuotisjuhlavuosi vuonna 2017. Toimintavuoden aikana laajennettiin seuran rahankeräyslupaa vastaamaan varainhankintastrategian tarpeita. Julkisten sivujen lahjoita-osio uudenaikaistettiin syksyn aikana; joulukuussa toteutui kriisipuhelimen Miljoonas puhelu –varainhankintakampanja

Yksityiskohtaisen kuvan seuran toiminnan kohdentumisesta antaa tilinpäätöksen liitetiedoissa oleva erittely toiminnoittain ja avustuskohteittain.

11. Tulevaisuuden näkymät

Vuoden 2016 aikana saatiin valmiiksi hanke yhdistää Veikkaus, Raha-automaattiyhdistys ja Fin-toto yhdeksi yhtiöksi. Yhtiö aloitti toimintansa Veikkauksen nimellä 1.1.2017 alkaen. Ainakaan lyhyellä tähtämellä muutoksen ei arvioida vaikuttavan rahoituksen kohdentumiseen, mikä jatkuu nykyisen kaltaisena toistaiseksi. RAY:n avustusosasto aloitti STM:n alaisuudessa STEA:n nimellä vuoden 2017 alusta lukien.

STEA:n lisäksi seuran rahoittajista merkittävin on Suomen Kansanterveysyhdistys, joka jakaa toimintansa vuotuista ylijäämää jäsenyhdistyksilleen. Seuran toimintavolyymin kasvaessa myös avustuksia myöntävät tahot ovat monipuolistuneet. Lisäksi oman varainhankinnan odotetaan kattavan perustamismenonsa vuoden 2017 aikana ja tuottavan ylijäämää sen jälkeen.

Toimintavuoden 2017 aikana tullaan hallinnollisia rutiineja digitalisoimaan sekä ottamaan uudet atk-ohjelmistot jäsen- ja muiden rekisterien, varainhankinnan sekä koulustoittoiminnan käyttöön.

Seuran vakaan taloudellisen aseman säilyttäminen edellyttää tulevaisuudessa rahoituksen ylläpitämistä monipuolisena sekä samalla uusien rahoituslähteiden etsintää.